

Instagram: stela_knjige

Facebook: stela

www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Donald Ray Pollock

The Devil All the Time

Copyright © 2011 by Donald Ray Pollock

All rights reserved.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2021

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Snežana Gligorijević

SLOG I PRELOM

Studio Znak

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6035-839-6

COBISS.SR-ID 38807305

SA ĐAVOLOM SVĚ VŘEME

DONALD REJ POLOK

Preveo sa engleskog
Srđan Ladičorbić

Stela

*JOŠ
JEDNOM
ZA PETSÍ*

PROLOG

Jednog tmurnog jutra pred kraj vlažnog oktobra, Arvin Judžin Rasel žurio je za svojim ocem Vilardom, koračajući ivicom pašnjaka s koga se pružao pogled na dugačku i kamenitu dolinu u južnom Ohaju, zvanu Nokemstif. Vilard je bio visok i koščat, pa je Arvin s mukom držao korak s njim. Polje je bilo zaraslo u trnovito žbunje i mestimično proređene strukove drača i mišjakinje, a prizemna magla, jednako gusta kao i sivi oblaci na nebu, dosegala je devetogodišnjem dečaku do kolena. Nakon nekoliko minuta, skrenuli su u šumu i sledili uzanu jelenšku stazu niz brdo sve dok nisu stigli do klade – ostataka velikog crvenog hrasta što je pao pre mnogo godina – koja je ležala na maloj čistini. Zubom vremena nagrizeni krst – napravljen od dasaka skinutih sa stražnjeg zida trošnog ambara, smeštenog iza njihove kuće – bio je zaboden u meko tlo nekoliko metara ispod njih i blago nagnut u pravcu istoka.

Vilard je polako seo na višu stranu klade i rukom pokazao sinu da klekne pored njega u opalo, vlažno lišće. Ako mu viski nije tekao venama, Vilard je svakog jutra i večeri dolazio na tu čistinu da se obraća Bogu. Arvin nije znao šta je gore, očevo opijanje ili moljenje. Otkad ga pamćenje služi, činilo mu se da se otac sve vreme bori s đavolom. Blago je zadrhtao od vlage i čvršće ogrnuo svoj kaput. Poželeo je da je i dalje u krevetu. Čak je i škola, sa svim svojim nelagodnostima, bila bolja od ovoga. Ipak, bila je subota i ovo se nikako nije moglo izbeći.

Arvin je kroz mahom ogoljeno drveće iza krsta video pramenove dima koji su se dizali s nekoliko dimnjaka udaljenih oko osamsto metara. Oko četiristo ljudi je živelo u Nokemstifu 1957. godine, a gotovo svi su bili povezani krvlju posredstvom jedne ili druge proklete nevolje, bila to požuda, oskudica ili samo obično neznanje. Osim čađu pokrivenih daščara i ciglenih kuća, dolinsko naselje je uključivalo i dve prodavnice robe široke potrošnje, Hristovu crkvu Evangelističke hrišćanske unije i krčmu koja je širom tog mestašca bila poznata kao *Obor*. Iako su Raselovi već pet godina živeli u iznajmljenoj kući na vrhu Mičel Fletsa, većina meštana koja je živela u nižim delovima naselja i dalje ih je smatrala dodošima. Arvin je bio jedino dete u školskom autobusu koje nije bilo u krvnom srodstvu ni sa jednim drugim detetom. Pre tri dana ponovo je došao kući s masnicom ispod oka. „Ne odobravam tuču samo radi tuče, ali ponekad si zaista previše ravnodušan”, rekao mu je Vilard te večeri. „Ti dečaci su možda veći od tebe, ali sledeći put kada jedan od njih započne svoje sranje, želim da staviš tačku na to.” Vilard je stajao na tremu i skidao svoje radno odelo. Pružio je Arvinu smeđe pantalone, krute od skorene krvi i masnoće. Radio je u klanici u Grinfildu, a tog dana bilo je zaklano hiljadu i šeststo svinja, što je bio novi rekord za R. Dž. Kerol Mitpeking. Premda još nije znao šta želi da radi kada odraste, Arvin je bio prilično siguran da ne želi da zarađuje za život ubijajući svinje.

Samo što su započeli svoje molitve, iza njih se začuo oštar prasak pucanja grane. Kada je Arvin počeo da se okreće, Vilard je ispružio ruku i zaustavio ga, ali ne pre nego što je dečak pri bleđoj svetlosti načas opazio dvojicu lovaca. Bili su to prljavi i odrpani muškarci koje je Arvin nekoliko puta video kako nemarno sede na prednjim sedištima starog, rđom prošaranog sedana na parkiralištu ispred prodavnice Mod Spikman. Jedan je nosio smeđi platneni džak, na čijem je donjem delu bila

svetlocrvena mrlja. „Ne obraćaj pažnju na njih”, tiho je rekao Vilard. „Ovo je vreme posvećeno Gospodu i nikome drugom.”

Iako ga je činjenica da su ti muškarci u blizini činila nervoznim, Arvin se vratio u pređašnji položaj i zažmurio. Vilard je kladu smatrao jednako svetom kao i svaku crkvu sagrađenu ljudskom rukom; premda je njegov otac bio poslednja osoba na svetu koju je Arvin želeo da uvredi, ponekad se činilo da je to izgubljena bitka. Osim vlage koja je kapala s lišća i vevice koja je dubila rupu na obližnjem drvetu, šuma je ponovo bila mirna. Samo što je Arvin pomislio da su muškarci otišli svojim putem, jedan od njih je hrapavim glasom rekao: „Dođavola, ovi imaju mali sastanak oživljavanja.”¹

Arvin je zatim začuo glas drugog muškarca: „Tiše.”

„Jebiga. Mislim da je sada pravo vreme da posetim njegovu gospodu, koja ovog časa verovatno leži tamo u krevetu i greje ga za mene.”

„Jebote, Lukase, začepi”, rekao je drugi muškarac.

„Šta? Nemoj mi reći da bi odbio takav komad. Pravo je luče, proklet bio ako lažem.”

Arvin je s nelagodom pogledao u svog oca. Vilardove oči su ostale zatvorene, dok su mu velike šake bile sklopljene na gornjoj površini klade; usne su mu se brzo pomerale, ali su reči koje je izgovarao bile pretihe da bi ih čuo iko osim Gospoda. Dečak je pomislio na ono što mu je Vilard rekao pre neki dan – da bi trebalo da se zauzmeš za sebe kada te neko kinji. Očigledno, i to su bile samo reči. Imao je loš predosećaj da duga vožnja školskim autobusom neće postati nimalo bolja.

„Hajde, glupi kurvin sine”, rekao je drugi muškarac, „ovaj džak postaje težak.” Arvin je začuo kako su se okrenuli i pošli nazad preko brda u pravcu iz koga su i došli. Dugo pošto se bat

¹ Evangelistički verski skup; niz hrišćanskih verskih službi u cilju nadahnjivanja aktivnih članova crkvenog tela da steknu nove obraćenike. (Prim. prev.)

njihovih koraka izgubio u daljini, još je mogao da čuje kako se brbljivi muškarac smeje.

Nekoliko minuta kasnije, Vilard je ustao i sačekao da njegov sin završi molitve. Zatim su se u tišini vratili kući, sastrugali blato sa svojih cipela na stepenicama trema i ušli u toplu kuhinju. Arvinova majka Šarlot pržila je kriške slanine u gvozdenom tiganju i viljuškom mutila jaja u plavoj činiji. Sipala je Vilardu kafu u šolju i stavila čašu s mlekom ispred Arvina. Njena crna, sjajna kosa bila je vezana u rep, osiguran gumicom, a nosila je izbleđeli ružičasti kućni ogrtač i paperjaste čarape, od kojih je jedna imala rupu na peti. Dok je posmatrao majku kako se kreće prostorijom, Arvin je pokušao da zamisli šta bi se dogodilo da su dvojica lovaca došla u njihovu kuću umesto što su se okrenula i otišla. Njegova majka je bila najlepša žena koju je ikad video. Zapitao se da li bi ih pozvala da uđu.

Čim je završio s jelom, Vilard je odmaknuo stolicu od stola i izašao iz kuće sa smrknutim izrazom lica. Otkad je završio svoje molitve, nije prozborio ni reč. Šarlot je ustala od stola sa šoljom kafe u ruci i prišla prozoru. Posmatrala je kako Vilard teškim koracima prelazi preko dvorišta i ulazi u ambar. Razmotrila je mogućnost da je tamo sakrio još neku bocu alkohola; ona koju je čuvao ispod sudopere nije bila taknuta nekoliko nedelja. Okrenula se i pogledala u Arvina. „Je l' tvoj tata ljut na tebe zbog nečega?”

Arvin je zatresao glavom. „Nisam ništa uradio.”

„Nisam te to pitala”, rekla je Šarlot, nalaktivši se na pult. „Oboje znamo kakav može da bude.”

Arvin je načas razmislio da li da kaže majci šta se dogodilo kod molitvene klade, ali je stid bio prevelik. Bilo mu je muka od pomisli da je otac slušao brbljivog muškarca kako govori o njoj na takav način i jednostavno zanemario izrečeno. „Imali smo mali sastanak oživljavanja, to je sve”, rekao je.

„Sastanak oživljavanja?“, primetila je Šarlot. „Gde si pokupio taj izraz?“

„Ne znam, čuo sam ga negde.“ Arvin je ustao i krenuo hodnikom u svoju sobu. Zatvorio je vrata, legao na krevet i navukao gornje ćebe preko sebe. Okrenuo se na stranu i zagledao u uramljenu sliku razapetog Hrista koju je Vilard okačio iznad izgrebane i izudarane komode s fiokama. Slične slike Spasiočeve smrti mogle su se pronaći u svakoj sobi kuće, osim u kuhinji. Šarlot je tu povukla crtu, a isto je učinila i kada je Vilard počeo da vodi Arvina u šumu da se mole. „Vilarde, samo vikendom i to je sve“, rekla je. Smatrala je da bi previše vere moglo da bude jednako loše kao i premalo vere, možda čak i gore; ipak, umerenost jednostavno nije bila u prirodi njenog muža.

Oko sat vremena kasnije, Arvina je probudio očev glas koji je dopirao iz kuhinje. Skočio je iz kreveta i poravnao nabore vunenog ćebeta, a zatim prišao vratima i prislonio uvo na njih. Začuo je Vilarde kako pita Šarlot da li joj treba nešto iz prodavnice. „Moram da napunim kamionet gorivom za posao“, rekao joj je. Kada je čuo očeve korake u hodniku, Arvin se brzo odmaknuo od vrata i otišao na drugi kraj sobe. Stao je pored prozora pretvarajući se da proučava glavu strele koju je podigao sa svoje male zbirke dragocenosti smeštene na prozorskoj dasci. Vrata su se otvorila. „Hajde da se provozamo“, kazao je Vilard. „Nema svrhe da ceo dan sediš unutra poput kućne mačke.“

Dok su izlazili iz kuće, Šarlot je doviknula iz kuhinje: „Nemoj da zaboraviš šećer.“ Ušli su u kamionet i odvezli se do kraja svog utabanog, kolskog puta, a zatim skrenuli u ulicu Baum Hil roud. Kada su stigli do saobraćajnog znaka za obavezno zaustavljanje, Vilard je skrenuo ulevo na deonicu popločanog puta koja je presećala sredinu Nokemstifa. Iako putovanje do Modine prodavnice nikada nije trajalo više od pet minuta, Arvinu se uvek činilo da je ušao u drugu zemlju kada bi sišli s Fletsa. Kod

Patersonovog imanja, grupa dečaka, od kojih su neki bili mlađi od njega, stajala je ispred otvorenog ulaza u oronulu garažu, međusobno delila cigarete i naizmenično udarala odrani leš jelena koji je visio s grede. Dok je kamionet prolazio pored njih, jedan od dečaka je uzviknuo i dva-tri puta zamahnuo pesnicom kroz hladan vazduh, a Arvin je utonuo malo dublje u sedište. Ispred kuće Džejni Vagner, ružičasta beba je puzila po dvorištu ispod javorovog drveta. Džejni je stajala na ulegnutom tremu i pokazivala prstom na bebu, vičući kroz razbijeni prozor pokri-ven kartonom na nekoga unutra. Nosila je istu odeću u kojoj je svakog dana išla u školu – crvenu vunenu suknju i pohabanu belu bluzu. Iako je u školi bila samo jedan razred ispred Arvina, Džejni je na putu do kuće uvek sedela u pozadini školskog autobusa sa starijim dečacima. Arvin je čuo da neke devojčice pričaju kako joj stariji dečaci dozvoljavaju da bude tamo zato što širi noge i pušta ih da se igraju nabijanja prsta u rupu. Nadao se da će jednog dana, kada bude malo stariji, možda saznati šta to tačno znači.

Umesto da parkira kamionet kod prodavnice, Vilard je oštro skrenuo udesno na pošljunčeni put zvani Šejdi Glen. Dao je gas i uleteo u ogoljeno, blatnjavo dvorište koje je okruživalo *Obor*. Dvorište je bilo prošarano čepovima, opušcima cigareta i praznim pivskim pakovanjima. Bivši železničar, po imenu Snuks Snajder, čije je telo bilo prošarano bradavičastim kancerima kože, živio je tamo sa svojom sestrom Agatom, starom usedelicom koja je po ceo dan sedela u crnini kraj prozora na prvom spratu, izigravajući ožalošćenu udovicu. Snuks je prodavao pivo i vino ispred kuće, a ako mu je vaše lice bilo iole poznato, onda bi vam prodao i nešto mnogo jače iza kuće. Zarad ugođaja svojih mušterija, postavio je nekoliko stolova za piknik ispod visokih platana koji su se nalazili s bočne strane kuće, zajedno sa septičkom jamom u obliku potkovice i poljskim klozetom, koji

je uvek delovao kao da će se svakog trenutka raspasti. Dvojica muškaraca, koje je Arvin video u šumi tog jutra, sedela su na jednom stolu i pila pivo, a njihove sačmare su bile naslonjene na drvo iza njih.

Dok se kamionet još zaustavljao, Vilard je otvorio vrata i iskočio iz njega. Jedan od lovaca je ustao i gađao Vilarda flašom, koja se odbila o vetrobran kamioneta i sa zveketom pala na put. Zatim se okrenuo i počeo da beži, dok je njegov prljavi kaput lepršao za njim; stalno se osvrtao i zakravljenim očima bacaio mahnite poglede prema krupnom muškarcu koji ga je jurio. Vilard ga je sustigao i gurnuo na zemlju u masnu lokvu ispred vrata poljskog klozeta. Zatim ga je okrenuo licem prema sebi, kolenima prikovao njegova mršava ramena za zemlju i počeo da ga udara pesnicama po bradatom licu. Drugi lovac je zgrabio svoju pušku i pohitao ka zelenom plimutu, noseći smeđu papirnu vreću ispod ruke. Dao je gas i odvezao se iz dvorišta, razbacujući šljunak izlizanim gumama sve dok nije prošao pored crkve.

Nakon dva-tri minuta, Vilard je prestao da udara lovca. Otresao je bol iz ruku i duboko udahnuo, a zatim otišao do stola na kome su lovci sedeli. Podigao je sačmaru naslonjenu na drvo, izvadio iz nje dve crvene patrone, a zatim je udarao njom kao bejzbol palicom o platan dok se nije raspala na nekoliko delova. Kada se okrenuo i pošao ka svom kamionetu, bacio je pogled prema kući i video Snuksa Snajdera kako stoji u dovratku s pištoljem uperenim u njega. Napravio je nekoliko koraka prema tremu. „Starče, želiš li i ti malo onoga što je on dobio?“, glasno je rekao Vilard. „Samo dođi ovamo. Nabiću ti taj pištolj u dupe.“ Stajao je i čekao sve dok Snuks nije zatvorio vrata.

Kada se vratio u kamionet, Vilard je posegnuo rukom za krpom ispod sedišta i obrisao tragove krvi s ruku. „Sećaš li se šta sam ti rekao pre neki dan?“, upitao je Arvina.

„U vezi s dečacima u školskom autobusu?”

„Pa, na ovo sam mislio”, rekao je Vilard, pokazavši glavom na lovca. Bacio je krpu kroz prozor. „Samo treba da izabereš pravi trenutak.”

„Da, gospodine”, izustio je Arvin.

„Okolo nas ima mnogo podlih kurvinih sinova.”

„Više od sto?”

Vilard se kratko nasmejavao i ubacio menjač u brzinu. „Da, najmanje toliko.” Počeo je da otpušta kvačilo. „Mislim da je najbolje da ovo ostane između nas, važi? Nema smisla da uznemiravamo tvoju mamu.”

„Da, ne treba joj to.”

„Dobro”, rekao je Vilard. „A sad, kako bi bilo da ti kupim čokoladicu?”

Arvin je dugo vremena mislio da je to bio najbolji dan koji je ikad proveo s ocem. Na kraju tog dana, nakon večere, ponovo je otišao s Vilardom do molitvene klade. Do trenutka kada su stigli tamo, mesec se uzdizao na nebu – drevno, srpasto telo u pratnji samo jedne svetlucave zvezde. Kleknuli su, a Arvin je načas pogledao očeve odrane zglobove na prstima. Kada je Šarlot pitala Vilarda kako je povredio šaku, ovaj joj je rekao da se to desilo prilikom menjanja ispumpane gume. Arvin nikada pre toga nije čuo da otac laže, ali je bio siguran da će mu Bog oprostiti. U mirnoj, mračnoj šumi, zvuci penjanja uz brdo bili su posebno jasni te noći. Dole u *Oboru*, zveket potkovicu prilikom udara o metalne klinove je zvučao gotovo poput zvonjave crkvenih zvona, a neobuzdani povici i glasno podsmevanje pijanaca podsetilo je dečaka na lovca koji je krvav ležao u blatu. Njegov otac je naučio tog muškarca pameti, što je bila lekcija koju ovaj nikada neće zaboraviti; a sledeći put kada se neko bude petljao s njim, Arvin će učiniti to isto. Zažmurio je i počeo da se moli.

ŽRTVOVANJE

1.

Bila je sreda posle podne u jesen 1945. godine, nedugo po završetku rata. Grejhaundov autobus je obavio svoje redovno zastavljanje u Midu u Ohaju, malom industrijskom gradiću – udaljenom sat vremena vožnje od Kolambusa – koji je mirisao na pokvarena jaja. Stranci su se žalili na smrad, ali su meštani voleli da se hvale kako je to slatki miris novca. Vozač autobusa, dobroćudni, oniži muškarac, koji je nosio cipele s izdignutom petom i olabavljenju leptir-mašnu, parkirao je vozilo u uličici pored autobuske stanice i objavio četrdesetominutnu pauzu. Imao je želju da popije šolju kafe, ali čir na želucu mu je ponovo zadavao probleme. Zevnuo je i otpio veliki gutljaj iz boce s ružičastim lekom koju je držao na komandnoj tabli. Na drugom kraju gradića, ogromni dimnjak, koji je bio ubedljivo najviša građevina u tom delu države, izbacio je još jedan prljavi smeđi oblak. Dimnjak se mogao videti i s udaljenosti od nekoliko kilometara, ispuštajući dim poput vulkana koji se sprema da raznese svoj uzani vrh.

Vozač se naslonio u svom sedištu i spustio kožnu kapu preko očiju. Živeo je nadomak Filadelfije; pomislio je kako bi se ubio kad bi ikad morao da živi u mestu poput Mida u Ohaju. U ovom gradiću nisi mogao da pronađeš čak ni činiju zelene salate. Delovalo je da ovdašnji ljudi jedu samo masnu hranu. Kada bi jeo ono što oni jedu, bio bi mrtav za dva meseca. Njegova žena je rekla svojim prijateljicama da je on osetljiv, ali postojalo je nešto u tonu njenog glasa što bi ga ponekad navelo

da se zapita da li ona zaista saoseća s njim. Da nije imao čir na želucu, otišao bi da se bori zajedno s ostalim muškarcima. Pobio bi čitav vod Nemaca i pokazao joj koliko je tačno osjetljiv. Najviše je žalio za svim ratnim ordenjem koje mu je izmaklo. Njegov otac je jednom prilikom dobio potvrdu od železnice da dvadeset godina nije propustio nijedan dan na poslu, pa je sledećih dvadeset godina naglašavao to svom bolešljivom sinu kad god bi ga video. Kada je njegov stari najzad odapeo, vozač je pokušao da nagovori majku da stavi tu potvrdu u mrtvački sanduk s očevim lešom kako više ne bi morao da je gleda. Ipak, majka je čvrsto odlučila da je ostavi izloženu na zidu dnevne sobe, kao primer toga šta sve osoba može da postigne u životu ako ne dozvoli da joj se na putu ispreče male probavne smetnje. Očeva sahrana, događaj koji je vozač autobusa dugo i željno iščekivao, bila je gotovo upropašćena silnim raspravljanjem u vezi s tim bezvrednim parčedom papira. Biće mu drago kada svi otpušteni vojnici najzad stignu do svojih odredišta kako više ne bi morao da gleda tu glupu kopilad. Nakon određenog vremena, dostignuća drugih ljudi počnu da te zamaraju.

Redov Vilard Rasel je pio u pozadini autobusa zajedno s dvojicom mornara iz Džordžije; jedan mornar se onesvestio, a drugi se isprovraćao u njihov poslednji vrč. Često bi pomislio da, ako se ikada vrati kući, nikada više neće napustiti Koal Krik u Zapadnoj Virdžiniji. Iako je, odrastajući u brdima, video neke teške prizore, to se nije moglo ni uporediti s onim što je video na bojnim poljima južnog Pacifika. Na jednom od Solomonskih ostrva, on i još dvojica vojnika iz njegove jedinice su nabasali na marinca koga su Japanci živog odrali i prikucali za krst napravljen od dva palmina drveta. Odrano, krvavo telo je bilo pokriveno crnim muvama. Videli su kako marinčevo srce i dalje kuca u grudima. Njegove vojničke pločice visile su s onoga što je mu ostalo od jednog palca na nozi; na njima je pisalo: artiljerijski narednik Miler Džons. Pošto nije mogao da mu

pruži ništa osim malo milosrđa, Vilard je upucao marinca iza uva; zatim su ga skinuli s krsta i pokrili kamenjem u njegovom podnožju. Vilardov um otad više nije bio isti.

Kada je čuo da je zdepasti vozač autobusa viknuo nešto u vezi s pauzom, Vilard je ustao i krenuo ka vratima, zgađen stanjem u kome su se nalazila dvojica mornara. Po njegovom mišljenju, mornarica je bila grana vojske čijim pripadnicima nikada ne bi trebalo dozvoliti da piju. Za tri godine, koliko je odslužio u vojsci, nije sreo nijednog mornara koji je mogao dobrano da popije. Neko mu je rekao da je razlog tome šalitra koju su im davali kako ne bi poludeli i jebali jedni druge dok su na pučini. Napustio je autobusku stanicu i video mali restoran na drugoj strani ulice koji se zvao *Drvena kašika*. U izlogu je bio prikacen komad belog kartona koji je preporučivao veknu od mesa za trideset pet centi. Njegova majka mu je napravila veknu od mesa dan pre nego što je otišao u vojsku, pa je to smatrao dobrim znakom. Seo je u separe pored prozora i zapalio cigaretu. Polica se protezala duž čitave prostorije; na njoj su stajale stare flaše, antikvitetno posuđe i pribori za jelo, kao i ispucale crno-bele fotografije na kojima se skupljala prašina. Izbleдели isečak iz novina s izveštajem o policajcu iz Mida koga je ubio pljačkaš banke ispred autobuske stanice bio je prikucan za zid pored separea. Vilard je pobliže pogledao novinski isečak i video da je objavljen jedanaestog februara 1936. Izračunao je da se to dogodilo četiri dana pre njegovog dvanaestog rođendana. Starac, jedina druga mušterija u restoranu, sedeo je savijen za stolom na sredini prostorije i srkao zelenu supu. Njegova veštačka vilica je stajala na komadu maslaca ispred njega.

Kada je Vilard ispušio cigaretu i spremao se da krene, crnokosa konobarica je najzad izašla iz kuhinje. Zgrabila je jelovnik s hrpe pored kase i pružila ga Vilardu. „Izvinite”, rekla je, „nisam čula da ste ušli.” Kada ga je pitala šta želi da jede,

Vilard, koji je gledao u njene visoke jagodice, pune usne i dugačke, vitke noge, otkrio je da mu se osušila pljuvačka u ustima. Jedva joj je odgovorio. To mu se nikada ranije nije dogodilo, čak ni usred najgorih okršaja na Bugenvilu.² Pošto je otišla da prenese porudžbinu i da mu donese šolju kafe, Vilardu je kroz glavu prošla misao kako je pre samo dva meseca bio uveren da će umreti na nekom toplom, bezvrednom ostrvu usred Tihog okeana; a sada je, i dalje živ i zdrav, bio u svojoj zemlji – udaljen od kuće samo nekoliko sati vožnje – a posluživala ga je žena koja je izgledala kao živa verzija jednog od onih pinap anđela s filmskog platna. Koliko je Vilard kasnije mogao da prosudi, to je bio trenutak kada se zaljubio. Nije bilo važno to što je vekna od mesa bila suva, boranija gnjecava, a zemička tvrda kao grumen uglja. Što se njega ticalo, poslužila mu je najbolji obrok koji je ikada pojeo u životu. Pošto je završio s jelom, vratio se u autobus, ne saznajući čak ni da je njeno ime Šarlot Vilobi.

Kada je vozač autobusa napravio još jednu pauzu na drugoj strani reke, u Hantingtonu, Vilard je pronašao prodavnicu alkoholičnih pića i kupio dve i po litre plombiranog viskija, koji je stavio u svoj ranac. Sada je sedeo u prvom redu, neposredno iza vozača, razmišljajući o devojci iz restorana i tražeći neki pokazatelj da se približava kući. Još je bio pomalo pijan. Pravo niotkuda, vozač autobusa ga je upitao: „Donosiš li kući neko ordenje?” Nakratko je pogledao u Vilarda preko retrovizora.

Vilard je odmahnuo glavom. „Samo ovo mršavo, staro truplo u kome se krećem naokolo.”

„Želeo sam da idem, ali nisu hteli da me prime.”

„Imao si sreće”, rekao je Vilard. Onog dana kada su nabasali na odranog marinca borbe na ostrvu bile su gotovo završene, a narednik ih je poslao da pronađu neku vodu bezbednu za piće.

² Najveće Solomonsko ostrvo, koje pripada Papui Novoj Gvineji. (Prim. prev.)

Dva sata pošto su sahranili odrano telo Milera Džonsa, četvorica izgladnelih japanskih vojnika – sa svežim tragovima krvi na svojim mačetama – izašla su iza stena s rukama podignutim uvis i predala se. Kada su ih Vilard i dvojica njegovih drugova povelj prema mestu na kome se nalazio krst, japanski vojnici su pali na kolena i počeli da preklinju ili da se izvinjavaju; Vilard nije znao šta je od toga posredi. „Pokušali su da pobegnu”, slagao je Vilard narednika kasnije u logoru. „Nismo imali izbora.” Pošto su pogubili Japose, jedan od vojnika koji je bio s njim – momčić iz Luizijane koji je nosio šapu močvarnog pacova oko vrata kako bi oterao od sebe metke kosookih – odsekao im je uši britvom. Imao je kutiju punu ušiju koje je već osušio. Nameravao je da ih prodaje kao trofeje s ratišta za pet dolara po komadu kada se budu vratili u civilizaciju.

„Imam čir na želucu”, rekao je vozač autobusa.

„Nisi ništa propustio.”

„Ne znam baš”, kazao je vozač. „Svakako bih voleo da sam dobio neki orden. Možda čak i dva. Mislim da bih ubio dovoljno švapskih kopilana za barem dva ordena. Ruke su mi prilično brze.”

Dok je gledao u vozačev potiljak, Vilard je pomislio na razgovor koji je vodio s turobnim mladim sveštenikom na palubi broda pošto mu se ispovedio da je ubio marinca kako bi ga spasao muka. Svešteniku je bilo muka od silnih smrti koje je video i svih molitvi koje je izgovorio nad redovima mrtvih vojnika i gomilama sačinjenim od delova tela. Rekao je Vilardu: „Ako je samo polovina istorije tačna, onda je ovaj izopačeni i iskvareni svet dobar jedino za to da te pripremi za sledeći.” „Znaš li”, upitao je Vilard vozača, „da su stari Rimljani imali običaj da raspore magarce i gurnu žive hrišćane unutar strvina, koje bi zatim zašili i ostavili na suncu da istrunu?” Sveštenik je bio pun takvih priča.

„Kakve to veze ima s ordenom?”

„Samo razmisli o tome. Svezan si poput ćurke u tepsiji i samo ti glava viri iz dupeta mrtvog magarca; a zatim te izjedaju crvi sve dok ne odeš Bogu na istinu.”

Vozač autobusa se namrštio i malo čvršće stegao volan. „Pri-jatelju, ne shvatam šta hoćeš da kažeš. Govorio sam o povratku kući s velikim ordenom prikačenim na tvoje grudi. Da li su Rimljani davali ordenje tim ljudima pre nego što bi ih stavili u magarce? Jesi li to hteo da kažeš?”

Vilard ni sam nije znao šta je hteo da kaže; prema rečima onog sveštenika, samo Bog razume postupke ljudi. Obliznuo je suve usne, pomislivši na viski u svom rancu. „Hteo sam da kažem da, kada se sve sabere i oduzme, na kraju svi pate”, rekao je.

„Pa, voleo bih da imam neki orden pre nego što dođe do toga”, kazao je vozač. „Što se patnje tiče, kod kuće imam ženu koja pošasavi kad god vidi nekakav orden. Kad god sam na putu, užasno se brinem da će otperjati s nekim odlikovanim vojnikom.”

Vilard se nagnuo napred, a vozač autobusa je osetio vojnikov vreli dah na stražnjoj strani svog debelog vrata; dah mu je mirisao na isparenja viskija i ustajale tragove jeftinog ručka. „Misliš da bi Milera Džonsa bolelo uvo što mu se žena jebe naokolo iza njegovih leđa? Druže, menjao bi se s tobom svakog prokletog dana”, rekao je Vilard.

„Ko je, dođavola, Miler Džons?”

Vilard je pogledao kroz prozor u magloviti vrh planine Grin-brajer koji se sada nazirao u daljini. Ruke su mu zadrhtale, a čelo orosilo znojem. „Samo jedan jadnik koji se borio u ratu u kome su tebi nepravedno uskratili učešće, to je sve.”

Baš kada se Vilard spremao da otvori jednu polulitarsku flašu viskija, njegov ujak Irskel parkirao je svoj drndavi ford ispred Grejhaundove autobuske stanice u Luisburgu na uglu ulica

Vašington i Kort. Vilard je bezmalo tri sata sedeo na obližnjoj klupi, polako pijuckajući hladnu kafu u papirnoj šolji i posmatrajući ljude koji su prolazili pored drogerije *Pionir*. Bilo ga je sramota zbog načina na koji je razgovarao s vozačem autobusa. Žalio je što je spomenuo marinčevo ime na način na koji je to učinio; zakleo se da više nikome neće spomenuti ime artiljerijskog narednika Milera Džonsa, mada ga nikada neće zaboraviti. Kada su izašli iz grada i vozili se putem, posegnuo je rukom u ranac i dodao Irskelu flašu viskija zajedno s nemačkim lugerom. Razmenio je japanski obredni mač za taj pištolj u vojnoj bazi u Merilendu malo pre nego što je otpušten iz vojske. „To je navodno pištolj kojim je Hitler razneo sebi mozak”, rekao je, trudeći se da suzdrži osmeh.

„Sereš”, kazao je Irskel.

Vilard se nasmejao. „Šta, misliš da me je taj tip slagao?”

„Ha!”, izustio je starac. Skinuo je zatvarač s flaše, otpio veliki gutljaj, a zatim zadrhtao. „Gospode, ovo je baš dobro.”

„Ispij do kraja. Imam još tri flaše u rancu.” Vilard je otvorio još jednu flašu i zapalio cigaretu. Ispružio je ruku kroz prozor. „Kako je moja majka?”

„Pa, moram da kažem da je, kada su poslali kući telo Džuniora Karvera, neko vreme bila malo pošandrcala. Ali čini se da je sada prilično dobro.” Irskel je otpio još jedan gutljaj iz flaše i stavio je između svojih nogu. „Samo je bila zabrinuta za tebe, to je sve.”

Polako su se uspinjali u brda prema Koal Kriku. Irskel je želeo da čuje neke ratne priče, ali jedino o čemu je njegov sestrčić govorio sledećih sat vremena bila je neka devojka koju je sreo u Ohaju. Nikada u svom životu nije čuo Vilarda da toliko govori. Želeo je da ga pita da li je istina da Japosi jedu svoje mrtve, kao što je pisalo u novinama, ali je zaključio da to može da sačeka. Osim toga, morao je da obrati pažnju na vožnju. Viski je lagano

klizio niz grlo, a oči ga više nisu služile kao nekada. Ema je dugo čekala da joj se sin vrati kući, pa bi zaista bilo šteta ako bi se on sada slupao i ubio ih obojicu, uskraćujući joj priliku da vidi sina živog. Irskel se malo u sebi zakikotao na tu pomisao. Njegova sestra je bila jedna od najbogobojažljivijih osoba koje je ikada sreo, ali krenula bi za njim pravo u pakao kako bi ga kaznila za tu nesmotrenost.

„Pa, šta ti se tačno sviđa u vezi s tom devojkom?“, upitala je Ema Rasel Vilarda. Kada su on i Irskel parkirali ford u podnožju brda i popeli se stazom do male brvnare, bilo je blizu ponoći. Kada je kročio u brvnaru, majka ga je čvrsto zagrlila i suzama kvasila prednju stranu njegove uniforme, dugo ga ne puštajući iz zagrljaja. Video je preko njenog ramena kako je ujak šmugnuo u kuhinju. Kosa joj je posedela otkad ju je poslednji put video. „Zamolila bih te da klekneš sa mnom i zahvališ Isusu“, rekla je, brišući suze s lica porubom kecelje, „ali osećam alkohol u tvom dahu.“

Vilard je klimnuo glavom. Bio je odgojen da veruje da se nikada ne treba obraćati Bogu pod uticajem opojnih sredstava. Čovek mora uvek da bude iskren s Gospodom, u slučaju da mu nekad zaista zatreba pomoć. Čak se i Vilardov otac Tom Rasel – krijumčar alkohola koga su uporno pratile nevolje i loša sreća sve do dana kada je umro od ciroze jetre u zatvoru u Parkersburgu – držao tog verovanja. Bez obzira na težinu situacije – a njegov stari se nalazio u mnogo takvih situacija – Tom ne bi zatražio pomoć s nebesa ako bi u sebi imao makar i kašičicu nekog opojnog sredstva.

„Hajdemo u kuhinju“, rekla je Ema. „Možeš da jedeš, a ja ću skuvati kafu. Ispekla sam veknu od mesa.“

Do tri sata ujutru, on i Irskel iskapili su dve litre kupljenog viskija, zajedno sa šoljom-dve viskija iz domaće radinosti, a

sada su ispijali poslednju flašu iz prodavnice alkoholnih pića. Vilardu se mutilo u glavi. Iako je s mukom spajao reči, nesumnjivo je majci spomenuo konobaricu koju je video u malom restoranu u Midu. „Šta si me ono pitala?“, upitao je majku.

„Pitala sam te šta ti se sviđa u vezi s tom devojkom o kojoj si govorio“, odgovorila je. Sipala mu je još jednu šolju vrele kafe. Iako mu je utrnuo jezik, bio je siguran da ga je već opekao dva-tri puta. Kerozinska lampa, koja je visila s grede na tavanici, obasjavala je prostoriju. Široka senka njegove majke je treperila na zidu. Prosuo je malo kafe na mušemu koja je pokrivala sto. Ema je zatresla glavom i posegnula rukom za krpom iza sebe.

„Sve mi se sviđa“, rekao je. „Trebalo bi da je vidiš.“

Ema je zaključila da je viski razlog zbog koga njen sin tako govori, ali njegova objava da je upoznao neku ženu i dalje ju je činila uznemirenom. Mildred Karver, od koje nije bilo posvećenije hrišćanke u Koal Kriku, molila se za svog Džuniora svakog dana, ali su ga ipak poslali kući u kovčegu. Odmah pošto je čula kako su nosači kovčega izrazili sumnju da u njemu nije bilo ničega, jer je bio previše lak, Ema je počela da traži znak koji bi joj rekao šta da uradi kako bi osigurala Vilardovu bezbednost. Dok je i dalje tragala za takvim znakom, porodica Helen Haton je izgorela u kućnom požaru, ostavivši jednu devojkicu bez igde ikoga. Dva dana kasnije, nakon mnogo razmišljanja, Ema je kleknula i obećala Bogu da će se, ako on vrati njenog sina živog kući, postarati da se Vilard oženi Helen i brine o njoj. Ali sada, dok je stajala u kuhinji i posmatrala njegovu tamnu, talasastu kosu i fino izvajane crte lica, shvatila je da je bila luda što se ikada zavetovala na tako nešto. Helen je nosila prljavi ženski šešir bez oboda vezan ispod četvrtaste brade, a njeno dugačko, konjasto lice bilo je pljunuta slika njene babe Rejčel, koju su mnogi smatrali najružnijom ženom koja je ikada koraćala obroncima okruga Grinbrajer. Onomad Ema nije uzela

u obzir šta bi moglo da se dogodi ako ne bude mogla da održi svoje obećanje. Da je samo bila blagoslovena ružnim sinom, pomislila je. Kada daje ljudima do znanja da je nezadovoljan, Bog ponekad to čini na čudan način.

„Nije sve u izgledu”, rekla je Ema.

„Ko kaže?”

„Zaveži, Irskele”, rekla je. „Šta reče, kako se zove ta devojka?”

Vilard je slegnuo ramenima. Začkiljio je u sliku Isusa s krstom na leđima koja je bila okačena iznad vrata. Još otkako je ušao u kuhinju izbegavao je da je pogleda, iz straha da će upropastiti svoj povratak kući novim mislima o Mileru Džonsu. Ali sada, samo na trenutak, potpuno se prepustio toj slici. Slika – smeštena u jeftini, drveni okvir i istačkana zubom vremena – stajala je na tom mestu dokle god mu je sećanje sezalo. Činilo se da je gotovo oživila pri treperavoj svetlosti fenjera. Vilard je maltene mogao da čuje praske biča i podrugivanje Pilatovih vojnika. Bacio je pogled na nemački luger koji je stajao na stolu pored Irskelovog tanjira.

„Šta, ne znaš čak ni njeno ime?”

„Nisam je pitao”, kazao je Vilard. „Ali ostavio sam joj napojnicu od jednog dolara.”

„To sigurno neće zaboraviti”, primetio je Irskel.

„Pa, možda bi trebalo da se pomoliš u vezi s tim pre nego što kreneš nazad u Ohajo”, rekla je Ema. „Nisi ni blizu cilja.” Ema je ceo svoj život verovala da bi ljudi trebalo da slede božju volju, a ne sopstvenu. Osoba mora da veruje da će na ovom svetu sve ispasti baš onako kako bi trebalo. Ali Ema je s vremenom prestala da veruje u to, pa je sada pokušavala da se cenjka s Bogom, kao da je on samo obični trgovac konjima s duvanom za žvakanje u ustima ili odrpani kazandžija koji prodaje ulubljeno posuđe pored puta. Ipak, bez obzira na to kako je sve ispalo, morala je barem da se potruži da održi svoj deo pogodbe. Nakon toga,

prepustiće sve božjoj volji. „Ako se pomoliš u vezi s tim, mi-slim da to nikome neće škoditi, zar ne?” Okrenula se i čistim ubrusom pokrila ostatke vekne od mesa.

Vilard je dunuo u šolju, a zatim srknuo malo kafe i iskrivio lice u grimasu. Pomislio je na konobaricu i njen maleni, jedva vidljivi ožiljak iznad leve obrve. Odlučio je da sačeka dve nedelje, a zatim da se odveze u Mid i razgovara s njom. Pogledao je u svog ujaka, koji je pokušavao da smota cigaretu. Irskelove šake su bile čvornovate i iskrivljene zbog artritisa, a zglobovi na prstima veliki poput novčića od dvadeset pet centi. „Molitva nikada nikome nije naškodila”, rekao je Vilard, nasuvši malo viskija u svoju šolju.